

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

virtutes supernaturales (idem dicendum de quolibet alio habitu) non agunt in exterius subiectum, quandoquidem agunt per actiones immanentes. Ergo &c.

13. Ex his inferes, nullam creaturam esse posse causam efficientem principalem virtutum supernaturalium: Nihil enim potest esse causa principalis proprietatum, quod non sit causa principalis formæ ad quam consequuntur: Sed virtutes supernaturales comparantur ad gratiam, veluti proprietates ad essentiam, ut docet D. Thomas supra qu. 110. art. 4. ad 1. Ergo nihil potest esse causa efficiens principalis illarum, quod non sit causa principalis gratiæ. At huius (substituto) nulla datur, nec dari potest causa principalis, nisi Deus, ut ostensum est: Ergo nec virtutum supernaturalium. Unde virtus infusa sic ab Augustino definitur: *Virtus est bona qualitas mentis, qua rectè vivitur, & nemo male vitur, & quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quibus verbis aperte declaratur virtutes infusas, Theologicas, vel morales à solo Deo effective, & à nobis solum meritorie & dispositivè produci.

14. Dices: Per actus naturales homo effective causat virtutes acquiritas: Ergo pariter per actus supernaturales fidei, spei, & charitatis virtutes illas supernaturales effective attingit, & non solum meritorie & dispositivè.

Respondeo concesso Antecedente, negando Consequentiam & paritatem: duplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est, quia actus naturalis, ut subordinatus potentie naturali, adæquat, vel excedit in perfectione ipsum habitum acquiritum; non autem actus supernaturalis, etiam ut subordinatus potentie habenti auxilium supernaturale, habitum infusum. Secunda est, quia habitus supernaturales plus habent de ratione potentie; quam de ratione habitus, cum non solum dent facultas, sed simpliciter posse operari: actus autem secundus nisi quam est effectivus illius actus primi, qui dat simpliciter posse, ut patet inductione in naturalibus; actus enim visionis nec producit, nec intendit potentiam visivam, nec actus intellectus potentiam intellectivam; quia actus secundus ex sua intrinseca ratione supponit potentiam: Ergo actus supernaturales nec producant, nec intendunt effective habitus supernaturales, sed tantum meritorie & dispositivè ad eorum productionem, vel intentionem concurrunt.

S. II.

Solvuntur objectiones.

15. Obijciunt in primis Adversarij plura Scripturæ testimonia, quibus insinuari videtur, Christum, ut est homo, esse causam physicam principalem nostræ gratiæ: dicitur enim Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum data est.* Ubi teste D. Thomâ ibi lect. 10. præfert Evangelista Christum Moysi, non solum quoad excellentiam operum, quia videlicet per Moysen data est lex, per Christum verò gratia & veritas; sed etiam quantum ad modum operandi, quia lex data est per Moysen, sicut per proponentem; gratia autem & veritas facta est per Christum, sicut per Dominum & auctorem. Item Joan. 10. Christus dicebat: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur:* in ostio verò importatur principalis autoritas, ut ait D. Thomas 3. p. qu. 8. art. 6. ad 3. Unde idem S. Doctor in 4. dist. 5. qu. 2. ar. 2. quæstiunc.

2. sic ait: *Agens principale baptizando est ipse Deus per auctoritatem, & ipse Christus secundum quod homo.*

16. Respondeo Christum respectu gratiæ duplicem habuisse potestatem, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 64. ar. 3. & 4. unam auctoritatis, seu principalis agentis, quæ ei convenit, quatenus est Deus: aliam excellentiæ, seu ministerij principalis, quæ ei competit ut est homo, in quantum ejus humanitas est instrumentum conjunctum Divinitati in persona, ob quam principalem docet S. Doctor ar. 4. cit. posse potestatem excellentiæ nominari auctoritatem. Si ergo loca Scripturæ citæ velimus intelligere de potestate auctoritatis, seu principalis agentis, dicendum est ea loqui de Christo non ut homine, sed ut Deo; seu de filio hominis, non ratione naturæ, sed ratione personæ, cui, cum sit divina, & Deus, convenit esse causam principalem gratiæ. Si verò quis contendat, hæc & similia Scripturæ testimonia de Christo ut homine, & de filio hominis ratione naturæ esse intelligenda, exponenda erunt de potestate excellentiæ, quæ auctoritas etiam appellatur, non quidem agentis principalis, sed instrumenti conjuncti, quod principalem quandam habet respectu instrumentorum separatorum.

17. Ad auctoritatem verò D. Thomæ desumptam ex lib. 1. sententiarum, dicendum est, S. Doctorem ibi non aliter, Christum esse agens principale physicum gratiæ, sed duntaxat morale, quatenus est causa principalis meritoria gratiæ, unde ibidem subdit: *Cujus meritum operatur in baptismo.* Et infra dist. 19. qu. 1. ar. 1. quæstiunc. 2. sic habet: *Potestas clavium in Christo est sicut in per se agente ad salutem nostram, per auctoritatem quidem, in quantum est Deus, sed per meritum, in quantum est homo.... Et ideo dicitur, quod habet clavem excellentiæ.*

18. Obijciens secundo: Causa quæ est in actu per formam nobiliorem effectu per eam producto, est principalis respectu illius: Sed Christi humanitas est in actu ad producendam gratiam nostram per formam nobiliorem illâ: Ergo est causa principalis nostræ gratiæ. Major constat. Minor probatur. Christi humanitas est in actu ad producendam nostram gratiam, per suam gratiam habitalem; cum per illam constituatur caput hominum, & capitis sit in membra influere: Sed gratia Christi est longe nobilior nostrâ: Ergo humanitas Christi est in actu ad producendam gratiam nostram, per formam nobiliorem illâ.

19. Respondeo negando Minorem: Ad cujus probationem, distinguo Majorem: Est in actu per suam gratiam, secundum se & formaliter sumptam, nego Majorem: ut determinatam per aliquam virtutem ei superadditam, concedo Majorem, & Minorem, & nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Gratia Christi non est de se operativa, & productiva nostræ gratiæ, sed solum per virtutem instrumentalem ei superadditam, quæ imperfectior est gratiâ ipsâ tam Christi quâ nostrâ; & propter hanc virtutem habet quod sit gratia capitalis influens in membra: ut autem Christi humanitas esset causa principalis physica nostræ gratiæ, esset necesse quod de se esset productiva gratiæ, vel quod virtus activa ei superaddita ad illius productionem, esset saltem æquè nobilis ac nostrâ gratia: de quo plura dicemus in Tractatu de incarnatione.

Obijci

- Objicies tertio: Qui causat principaliter ultimam dispositionem ad aliquam formam, ipsam quoque formam principaliter producit; v. g. qui producit principaliter calorem ut octo, inducit etiam principaliter formam ignis: Sed homo principaliter efficit actus contritionis & charitatis, qui sunt ultimæ dispositiones ad gratiam sanctificantem: Ergo est causa principalis illius.
21. Respondeo primo, agens quod ultimam dispositionem ad aliquam formam principaliter efficit, ipsam quoque formam principaliter efficiere, si talis forma non habet rationem naturæ in aliquo ordine respectu ipsiusmet agentis, quod disponit ad eam; secus autem, si habeat rationem naturæ respectu illius, quod se ad eam disponit; sicut se habet gratia sanctificans, est enim natura hominis ad ordinem supernaturalem elevati, ut ex supra dictis patet.
22. Respondeo secundo, agens, quod ultimam dispositionem ad aliquam formam principaliter producit, ipsam quoque formam producere, quando illa forma resultat ex tali dispositione, & de potentia naturali subjecti educitur; sic enim in naturalibus, quæ forma ignis resultat expositione ultimæ dispositionis, & de potentia naturali ligni educitur, agens attingens per alterationem ultimam dispositionem, attingit etiam secundario ordine executione ipsam formam, & est causa principalis illius. Quando vero forma non resultat ex ultima dispositione, nec educitur de potentia naturali, sed obedientiali subjecti, tunc agens, quod ultimam dispositionem ad illam producit, non censetur principaliter ipsam quoque formam producere, quia potentia obedientialis soli Deo ita subijcitur, ut nullius creaturæ dominio subdici possit: cum ergo gratia sanctificans non resultat ex nostris actibus, qui ad illam disponant, nec educatur ex potentia naturali, sed obedientiali animæ rationalis, ut diximus art. seq. licet homo principaliter efficiat actus contritionis & charitatis, qui sunt ultimæ dispositiones ad gratiam sanctificantem, non tamen propterea est causa principalis illius.
23. Dices, Homo dicitur concurrere effectivè & principaliter ad generationem hominis ex eo præcisè, quod materiam disponit ad recipiendam animam rationalem, licet illam non producat: Ergo similiter homo se disponens per contritionem ad receptionem gratiæ, poterit dici causa principalis illius, quamvis per tales actus illam non producat, nec de potentia naturali animæ rationalis producat.
24. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam & paritatem. Ratio disparitatis est, quia homo generans, licet non producat animam rationalem, illam tamen physicè unit cum materia mediantibus dispositionibus, quas in eam inducit; homo vero per actus contritionis non unit gratiam subjecto, hæc enim ex potentia obedientiali animæ ad Deo educitur, & ipsa educatione ei per inhaerentiam unitur.
25. Objicies quarto: Homo est causa efficiens principalis actuum supernaturalium charitatis & visionis Dei, licet entitativè supernaturales existant, & sint participationes divinorum actuum, ut docuimus in Tract. de visione beatifica: Ergo etiam potest esse causa principalis gratiæ sanctificantis, quamvis illa sit entitativè supernaturalis & participatio formalis divinæ naturæ.
26. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam & paritatem: Ratio verò discriminis est, quia licet actus charitatis, aut visionis Dei sit operatio supernaturalis, præsupponit tamen in intellectu lumen gloriæ, & in voluntate habitum charitatis, qui est ejusdem speciei & perfectionis cum ipso; gratia verò sanctificans non potest supponere in suo subjecto aliquod principium supernaturale sibi æquale in perfectione, à quo producatur, cum sit perfectissima forma ordinis supernaturalis.
- Objicies ultimo: Potest dari qualitas, quæ sit participatio divinæ naturæ, aut voluntatis, ut patet in gratia sanctificante, & in habitu charitatis: Ergo pariter potest produci qualitas, quæ sit participatio divinæ omnipotentia, sive virtutis operativæ Dei, ut est author supernaturalis: Sed talis qualitas esset causa principalis gratiæ habitualis: Ergo de absoluta saltem Dei potentia potest dari aliqua creatura ita perfecta, quod sit causa principalis gratiæ sanctificantis.
- Respondeo possibiles esse, imò de facto dari tales qualitates, quæ sunt participationes divinæ omnipotentia intra ordinem supernaturalem, etiam in genere causæ principalis: sed neque illas qualitates, neque alias etiam ex omnibus possibilibus, esse participationes divinæ virtutis quoad efficientiam gratiæ sanctificantis in genere causæ principalis; quia non potest adeo nobilis divinæ essentia participatio, qualis habetur per gratiam sanctificantem, ab alio, quam ab eadem divina essentia produci principaliter ob rationes supra assignatas; sicut etiam non potest dari aliqua creatura, quæ sit causa principalis creationis, imò nec instrumentalis in sententia D. Thomæ, & Discipulorum ejus.

ARTICULUS II.

Utrum gratia creetur, aut concreetur, vel de potentia obedientiali animæ educatur?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

- Suppono primo ex Philosophia, hoc inter creationem & educationem reperiri discrimen, quod creatio est productio entis ex nihilo, sive ex nullo præsupposito subjecto; educitio verò est productio formæ dependentem à subjecto, & transmutativa illius.
- Suppono secundo, dupliciter aliquam formam educi de potentia subjecti; primo de potentia naturali ipsius; secundo de potentia obedientiali: inter quas potentias istud est discrimen, quod licet utraq; sit potentia passiva, tamen naturalis dicit ordinem ad agens naturale, obedientialis verò respicit agens supernaturale cui subijcitur.
- Suppono tertio, hic nos loqui de connaturali productione gratiæ, id est de illa productione, quam ex natura sua postulat: nullus enim dubitat, quin Deus de absoluta potentia possit eam creare, seu independentem à subjecto producere; quia licet illa essentialiter sit accidens, tamen sicut Deus de potentia extraordinaria potest efficere, quod accidentia independentem à subjecto existant (ut patet in speciebus Eucharisticis) ita potest illa independentem à subjecto producere: hic tamen modus productionis non esset ipsis connaturalis, sed præternaturalis, & miraculosus. His præmissis
- Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima docet gratiam sanctificantem

Disp. 3. art. 5.